

SLOVENIJA IN SVETOVNI POLOŽAJ

Davno prej, preden začne voda vreti, se sliši njeno šumenje. V začetku tiho in mirno, potem se pa šumenje vedno močnejše stopnjuje, dokler končno razgreta para ne vzvalovi vse vode. Po naraščanju šumenja lahko presodiš, kdaj bo voda zavrela.

POPOLEN PORAZ OSI Zdi se, da smo sedaj že prišli v tiste dni, ko nam šumenje v podjarmljenem evropskem mnenju napoveduje bližino skrajšnih odločilnih dogodkov, ki nas bodo močno približali miru. Nezaslišano ostri policijski ukrepi ne dovoljujejo šumenju evropskega javnega mnenja močnejšega povdarka. Vendar je šumenje že tu in dobro je, da se malo zaustavimo pri njem. V evropskem javnem mnenju so sedaj popolnoma izginili tisti zadnji nevtralci, ki so še računali z možnostjo bodisi Osne zmage, bodisi kompromisnega miru, bodisi separatnega miru med posameznimi nasprotniki. Ko so pred nedavnim časom glavarju neke nevtralne države čestitali za god in mu želeli, da bi prihodnji god obhajal v miru, je otožno odgovoril, da na to ne upa, ker nasprotniki Osi nočejo slišati o kompromisnem miru. Ni dalje nobena tajnost več, da so voditelji Združenih narodov dali ravno tako pred kratkim časom razumeti v zelo jasni obliki nevtralnim državam, naj jim ne delajo težav z marebitnimi predlogi kompromisnem miru.

OS IŠČE IZHODA Na drugi strani pa države Osi tipajo neprenehoma, kje bi se da la dobiti kaka špranja, da bi mogli nanjo obesiti predlog za mir. Zadnji nemški poskus preko Španije je propadel s takim hruščem, da ga v javnosti niti zamolčati niso mogli. Italjanski naperi gredo tako daleč, da fašistični režim precej neprikrito blagoslavlja mirovne poskuse italjanske emigracije v inozemstvu. Mali pristaši Osi pa gledajo, kako bi se čimprej izmaknili ali pa vsaj prišli v tak položaj, da bi ob zlomu lahko računali na dobrohotnost Združenih narodov. Madžarski škofje so n. pr. ravno sedaj z vednostjo madžarske vlade po svojih zvezah prosili Ameriko, naj da tudi njim Kabsburškega Otona za vladarja.

Pri Osi so prišla naenkrat v veljavo načela Atlantske karte. Mesece in mesece je Os ta načela zaničevala, zasmehovala, sedaj po Brennerskem sestanku pa jih skušajo naenkrat prikazati v taki luči, kot da bi bila cela Atlantska karta pravzaprav samo plagiijat Osnih nazorov. Osnaradijska in časopisna službase trudita, da bi to dopovedali podjarmljenim evropskim narodom. Da bi evropski narodi tem lažje verjeli v Osne propagande te vrste, so Italjani in Nemci začeli nategoma kazati veliko zanimanje za usodo, želje in težnje malih narodov. Njihovi zakulisni in podtalni agentje švrkajo po celi Evropi okoli vseh vidnih predstavnikov malih narodov, kolikor sta jih pač Gestapo in Ovrša pustila pri življenju, se jim sladkajo, hočejo vedeti za njihova intimna mnenja, tipajo, kje bi se našli novi omahljivci, ki bi dali material za novo garnituro različnih Kvizlingov. - Vsi ti pojavi so samo dokaz, da Nemci in Italjani sami ne verujejo več v svojo zmago na frontah in da hočejo zato izrabiti vsa diplomatska sredstva, da bi sebi in svpjim narodom kolikor mogoče olajšali neminovni vojaški poraz, ki jih čaka.

MIROVNI PROBLEMI SE OBRAVNAVAJO SAMO V NAČELU To šumenje in vrenje po Evropi ima seveda svoj odmev tudi v izvenevropskih političnih središčih. Tudi tam se žive razpravlja o bodoči organizaciji Evrope. Od vsega tega pa vedo le malo v javnosti, ker tam še zmeraj velja staro načelo preizkušene diplomatske modrosti, da se v vojnem času mirovni problemi, pa naj se nanašajo na ustvarjanje novih držav, novo razmejitev starih držav, reorganizacije obstoječih držav ali karkoli, obravnavajo samo v načelu, praktično urejanje pa prepušča mirovnim pogajanjem. To načelo je gotovo neprijetno za onega, ki ne pozna potrpljenja, kakor tudi za onega, ki ga čuši vojno suženjstvo. Mora pa kljub temu računati z njim vsakdo, ki mu je pravilno pojmovanje dejanskega stanja važnejše od osebnih bodisi pesimističnih bodisi optimističnih občutkov.

SLOVENCISMO DOBRO ZAPISANI Ta previdnost je potrebna predvsem nam Slovencem, ker spadamo med najmanjše in najmanj poznane evropske narode. Številčno smo tako mali, da bi se za nas težko kdo zmenil, če bi mi živeli nekje v Tatrach ali Transsilvanskih Alpah. To, kar nas dela v Evropi interesantne, je naš zemljepisni položaj in njemu predvsem se moram zahvaliti, da se je v Evropi zbudilo zanimanje za nas. Šele na ta način zbudeno zanimanje pa je - havla Bogu - dognalo, da smo, čeprav mali po številu, radi svoje kulturne utopije, svojega značaja in svojih žrtev vendarle narod, ki zasluži ravno tako

boljšo bodočnost kot večji in veliki evropski narodi. Da smo po dveh letih vojne to dosegli, se moramo predvsem zahvaliti našim delegacijam v inozemstvu, predvsem v Angliji in Ameriki, ki delajo noč in dan samo na tem, da nas afirmirajo kot narod, ki je sicer majhen po številu, drugače pa v vseh ozirih dostojen in vreden član Združenih narodov. Kolikor moremo presoditi po redkih poročilih, ki pridejo do nas, lahko s ponosom ugotovimo, da smo povsod dobro zapisani, četudi odločilni faktorji nekaterih pojavov pri nas ne razumejo pravilno, kar je pa čisto razumljivo, saj jim ne moremo dati vseh tistih informacij, ki so potrebni za pravilno razumevanje naših domačih dogodkov.

Kaj nam je zapisano v dobro? Predvsem jasna in odločna politična linija. Smo za federativno Jugoslavijo. Ne priznamo in nečemo priti v nobeno drugo kombinacijo. Če bi pa šli, pa smo v družbi s Srbi in Hrvati. Najmanjši smo, toda najbolj dosledno stojimo za jugoslovansko zastavo. - V dobro se nam dalje šteje, da hočemo na celi črti varovati kontinuiteto v našem gospodarskem, socialnem, kulturnem in narodnem življenju. Slovenci smo v ogromni večini za evolucijo in proti revoluciji. Ta konstruktivna in pozitivna poteza v našem narodu nas je v očeh Zedinjenih narodov postavila visoko. - V dobro se nam šteje, da nimamo nobenih pomembnejših Kvizlingov in da nas v veličini žrtev presegajo samo Poljaki, drugače pa noben drug narod.

SRBSKO-HRVATSKO VPRAŠANJE Naš dober položaj med Zedinjenimi narodi nas ne sme premetati, da ne bi videli nekaj nevarnosti, ki nam preti od vseh strani.

Prva nevarnosttiči v nesrečnem sporu med Srbi in Hrvati. Naj si ta spor razlaga vsakdo kakor hoče, dejstva pa vendar ne more zanikati, da ta spor obstoji in vsak nepristransko misleč človek se mora vprašati, kako naj obstoji Jugoslavija, če je ta spor zavzel tako krvave in krute oblike, tako da se človeku včasih zdi, da je ta prepad nepremostljiv in da bo vanj zgrmela vsa jugoslovanska stavba. Tistim, ki jih ta spor res skrbi, pa bodi povedano tole: kljub potokom srbske in hrvatske krvi, ki jih je ta spor povzročil, so še vendar v Zagrebu in Beogradu tisti činitelji, ki bodo po vojski odločilno sodelovali pri rekonstrukciji Jugoslavije, ohranili mirno kri in jugoslovansko misel in jo tudi še naprej z vso odločnostjo zagovarjajo. Da pa gledajo na jugoslovansko zamisel s svojega, to je srbskega ali hrvatskega stališča, tega jim pa nihče ne more zameriti, predvsem ne mi Slovenci, ki gledamo na jugoslovansko misel tudi z našega slovenskega stališča. Najtrši oreh pri rekonstrukciji Jugoslavije ne bo oblika nove reorganizacije Jugoslavije, nego način razmejitve med Srbijo in Hrvatsko in zagotovitev narodne eksistence Hrvatov na srbskem ozemlju in Srbov na hrvatskem ozemlju. Če bosta ta dva problema spravljena s sveta, potem bodo tudi drugi problemi kot n.pr. ustavni, lahko rešljivi, četudi morda z dolgotrajnimi pogajanjmi, ki bodo zahtevala od vseh partnerjev ravno toliko uvidevnosti, kolikor potrpežljivosti.

Ponavljamo pa, da ta spor nima takega obsega, da bi moral pokopati jugoslovansko misel in to je predvsem, kar je važno. Tega ne smemo nikoli pozabiti. Prišli bodo morda kmalu časi, ko nam bo hotela tuja propaganda z vsemi sredstvi naslikati ta spor kot nepremostljiv. Ta propaganda bo neodkritosrčna in bo služila samo političnim ciljem predvsem Italijanov. - Po informacijah iz prvih virov iz Berlina lahko trdimo, da je Nemcem neizmerno žal, da so dovolili parcelacijo Jugoslavije in da bi jo rajši obnovili danes kot jutri. Največjo uslugo bi jim naredil, kdor bi jim v to svrhu mogel predložiti politično formulo, ki bi izbrisala njihovo politično in diplomatsko polomijo na Balkanu. Viden znak takega mnenja pri odločilnih balkanskih krogih najde vsak lahko v dejstvu, da so v Berlinu padli v popolno pozabljenje in brezpomembnost vsi tisti berlinski "balkanski" strokovnjaki, ki so merodajnim svetovali parcelacijo Jugoslavije.

AVSTRIJA Druga nevarnost nam preti na severu. Nemci vedo, kaj pomeni poraz. Nacistična propaganda o narodnem poginu za slučaj poraza jim strah pred porazom še povečuje. Zato se ne smemo čuditi, če se Nemci iz strahu pred porazom pripravljajo celo na to, da bi izkstruirali nov pojem narodnosti, ki bi jih osvobodil pruske hegemonije. Preden pa so že ustvarili tak nov pojem o narodnosti, so že butili na dan z idejo obnovitve Avstrije. Da obnovijo Avstrijo, jim je potreben nov pojem narodnosti, ki ne vpaštevava samo naroda, ampak tudi zemlje in državnost z vsemi zgodovinskimi priveski vred. Tako pojmovanje narodnosti je za nas Evropejce sicer za lase privlečeno in zverženo, toda dokaj pojmljivo n.pr. za severne Amerikance, kjer živi cela vrsta ljudstev v mirni slogi med seboj, pa se vendar smatrajo vsi kot en narod radi svoje zemlje, svoje državnosti in svoje politične preteklosti. Če bi se n.pr. ameriško pojmovanje narodnosti razširilo tudi na Avstrijo, nam pridejo v nevarnost koreški Slovenci, ki jih hočemo in moramo na vsak način pripeljati v Združeno Slovenijo. Te nevarnosti ne smemo precenjevati, bilo bi pa tudi nesmiselno, če bi hoteli zanikati njen obstoj. Bolj je, da se nanjo pripravimo kot pa da nas presenetijo. Le če bomo nanjo pripravljani, bomo z našo tezo o Združeni Sloveniji zmagali tudi na severu.

ITALIJA IN FAŠIZEM Tretja nevarnost nam preti od zapada. Italija je sicer nasprotnica Zedinjenih narodov, toda to ne pomeni, da ne bi Anglo-Saksoni gledali nanjo kolikor mogoče nepristransko. Italija se zave-

da, da ima med Zedinjenimi narodi še zmeraj dosti prijateljev. Ve, da se tam nahaja močna italijanska emigracija, ve, da obstojajo še stare rodbinske, diplomatske in kulturne veze, ve, da so bili časi, ko je bil italijanski narod povsod še močno priljubljen in iz vsega tega hoče kovati kapital za sebe. Njena taktika gre predvsem za tem, da prikaže fašizem kot trenuten pojav, ki ga je usoda pripravila italijanskemu narodu, ki je pa v svojem bistvu tak, kot je bil prejšnja desetletja in prejšnja stoletja. Skušala dokazati, da je italijanskemu narodu treba samo odpihniti politični režim fašizma, pa se bo potem italijanski narod pokazal zopet v svoji simpatični obliki pred celim svetom. Računati moramo z verjetnostjo, da bo marsikdo iz kroga Zedinjenih narodov nasedel tej taktiki, skušal prevaliti odgovornost za italijanski vojni nastop in za italijansko vojno ravnanje na Balkanu z italijanskega naroda na fašistični režim in na ta način omiliti za italijanski narod posledice poraza na vseh poljih, tudi pri določevanju meja. Tudi te nevarnosti ne smemo zanikati, bolje je, da z njo računamo in se nanjo pripravljamo.

Če smo opozorili na te tri nevarnosti, nismo hoteli s tem nikogar oplašiti. Po vseh informacijah, ki jih imamo, so izgledi za Združeno Slovenijo zelo dobri in tudi povsod, kjer je treba, prijavljeni v vseh ozirih, tudi v zemljepisnem. Naše zahteve po združenju in zemljepisno-prometno zaokroženi Sloveniji so bile povsod simpatično sprejete in bile dane načelne obljube, ki so za nas ugodne. V podrobnostih pa moramo biti pripravljeni na to, da se bomo morali boriti za marsikatero stvar, o kateri bi morda mogli misliti, da nam bo padla v naročje kot zrelo jabolko. Zato je za naš narod važnejše kot za vsak drug narod, da se držimo brezkompromisne linije, ki smo se za njo odločili in da nas ne smejo prestrašiti niti največje žrtve, ki bi jih morda morali še prestati samo radi naše dosledne in brezobzirno stroge narodne politike.

(B-c)

SLOVENSKA RANA

Kakor vsaka vojska, je tudi sedanja rodila pri vsakem narodu neprijetne in bolne pojave. Tudi nam v tej vojski in v tem pogledu ni prižanešeno. Okupacija je vrgla celo vrsto ljudi iz njihovega rednega gospodarskega in družabnega življenja. Podlegli so bodisi težkim gospodarskim razmeram, bodisi prenapetim idejam, bodisi slabi tovarišiji raznih izkoreninjenecov, delamržnežev in podobnih elementov. Te iztirjene mase so se polastili nedisciplinirani in do skrajnosti zagrizeni komunistični voditelji, ki so istočasno hoteli vzeti v zakup tudi nekomunistične ideje kot n. pr. idejo narodne osvoboditve, da nared bi na ta način dali masam, ki so jih dobili v svoje roke, nek politični in socialni program. Izkoreninjena masa pa je in ostane vedno taka kakor je, z vsemi svojimi slabimi lastnostmi pa čeprav ji daš še tako lepo idejno oblako. Taka oblaka traja vedno le malo časa, se hitro oguli in raztrga. Prvotni divji zverinski ^{instinkti}, ki tiči v takih izkoreninjenih masah, se pojavlja v tem brutalnejši formi, čim hitreje razpada zunanja in idejna oblika. Zato tudi komunistični vo-

ZA ROBOVI

POLOŽAJ NA BOJIŠČIH. Od lanske jeseni do danes je Os doživela m bojiščih tri silne udarce: 1. Poraz pri Stalingradu ni pripisovati samo ruski zimi. Stalingrad je dokazal, da nemška strategija ni nezmožljiva in da zmorejo zadati "nepremagljivi" nemški vojski ruske armade smrtno rano. Dvomimo, da bi Nemci s poletno ofenzivo mogli povsem popraviti svoj zrahljani položaj na vzhodu. 2. Porazi v Afriki sicer niso posebno veliko škodovali številčnim nemške armade. Toda da je elitna nemška vojska pod "puščavskim" maršalom Rommelom morala 3000 km bežati, je za nemški napuh pač mazel poliv. Največji angleški uspeh pa je v afriški zmagi v tem, da so končno veljavno rešili Suez na katerega zgubo je svojčas že sam Churchill računal. Deseta angleška armada v Siriji je sedaj prosta za nastop na drugem poprilišču. Bojišče v Afriki je že tako rekoč zaključeno. Tudi iz Osnih poročil je razvidno, da v Tuniziji računajo samo še "obrambo do zadnjega moža". 3. Zračna ofenziva zveznikov vsak mesec narašča. Bombardiranje južnoitalskih pristanišč (odkoder naj bi osna vojska v Afriki dobivala pomoč, oziroma, kamor bi se pri umiku zatekla) ter nemških industrijskih centrjev se vrši z veliko silo skoro nepretrgoma ponoči in podnevi. Iz Göbbelsovih člankov v razberemo, da gre nemškemu prebivalstvu to bombardiranje zelo na živce. - Glavni letošnji vojaški dogodki se bodo pa začeli odigravati šele v poletju. - Edino ostro Osno orožje so vedno še podmornice. Te lahko vojno podaljšajo, ^{končno zmago} v kerist Osi je pa ne morejo prevreči. - O trajanju vojske, ne more nič sigurnega napovedati. Po izjavi Churchilla bi se lahko leta 44 zaključila. Morda...

PLINSKO VOJSKO pripravljajo Nemci na vzhodnem bojišču, je dne 21. aprila izjavil Churchill. Zagrozil je, da bo z enakim orožjem Anglija takoj napadla nemške industrijske centre.

TURSKA VOJAŠKA DELEGACIJA si je na angleški strani ogledala afriško bojišče. Vodilni angleški vojaški in politični strokovnjaki pa zapovrstjo obiskujejo Turčijo.

MIROVNO POSREDNIŠTVO. Ob priliki Kolumbove prošlave v Barceloni (sredi aprila) je španski zunanji minister v javnem govoru izjavil, da je Španija pripravljena posredovati za mir. Takoj na to so v afriškem zunanjem ministrstvu glasno poudarili, da Hitler hoče totalno vojsko, združeni narodi pa totalen mir in sicer